

ORATIO
HABITA
A P. FRANCISCO PATERNO
Societatis Jesu Neapolitano
IN FUNERE
INOCENTII XII.

PONTIF. OPTIM. MAXIM.

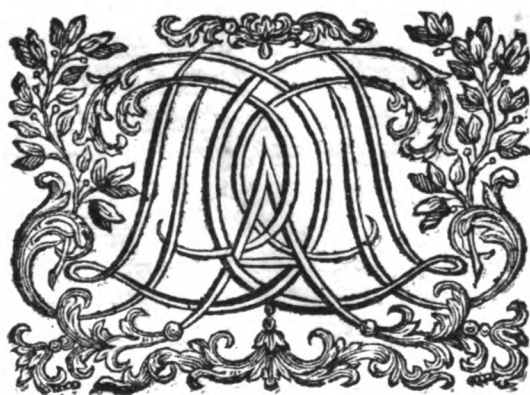
Dum in Templo S. Mariæ Novæ Ordin.
Minor. S. Francisci Solemnia illi Justa
perfolveret

ILLUSTRISSIMUS, AC REVERENDISSIMUS D.
LAURENTIUS CASONUS

*Archiepiscopus Cæsareæ, in Regno
Neapol. Nuncius Apostolicus*

30. Octobris 1700.

Don. Prof.



Neap. Cat. invenit.



NEAPOLI, In Nova Typographia Dominici-Antonii Parrino.

Superiorum Permissu.

[The body of the document contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]



I quod est Funus, siqua est jactura, cui non unius, aut alterius tantum populi, sed universi quaquapate terrarum Orbis & lachrymis, & mœrore sit parentandum, hanc maximè præ omnibus esse reor. AA. qua verè Optimum, verèque Maximum Christianæ totius Reipublicæ Principem. INNOCENTIUM XII. acerbo nimis, licèt maturo fato raptum nuper dolemus. Licet enim

si sua tantum spectare velim in eo rerum, ac temporum articulo decesserit, ut credi meritò possit sic eum mori voluisse: Dum composita inter Christianos Principes post tot bellorum discrimina, consiliis, votisque suis insperatâ Pace: dilatato per Hungariam, Transylvaniam, Bosniam, Hellespontum Fidei orthodoxæ Imperio, fixisque inibi Othomanæ superbix terminis, quos nulla in posterum refingat audacia: propitiata Populis æterni Numinis munificentia, & patefacta per sæcularis anni celebritatem Cælorum janua: summa demum, vivacique sex & octoginta annorum senectute exacta, inter amplexus, & oscula patientis Christi, cujus in terris tam benè vices impleverat placidissimè expirantem, tot populorum, tot gentium in una Urbe concursus funere ita extulit triumphali, ut nihil illi vel in tam integra, longaue vita, vel in tam optabili, piaque morte ad summam defuisse gloriam videatur. Attamen si quæ sunt nostra, si quæ sunt Orbis intueor, vel inde maximè dolere cogor, quod quæcumque illi in argumenta summæ laudis cessere, eadem nobis in acerbiora luctus authoramenta cedere necesse sit. In eo enim uno & Roma splendidissimum amisit columen, & Religio integerrimum Assertorem, & imperterritum Justitia Vindicem, & Pauperes Parentem munitissimum, & nostra demum Parthenope absolutissimum è si-

nu suo natum Virtutum omnium exemplar, quod ad gloriam, suæ Gentis, ad invidiam aliarum & ostenderet exteris, & ostentaret. Quidni igitur dolori nostro laxentur fræna? Præsertim cum è Cælo ipso non leve ad dolendum incitamentum addiderit Custos fortunarum nostrarum, & Præses vigilantissimus Januarius, qui ut ostenderet quantum Orbis, quantum Urbs nostra, præsertim in uno perderet INNOCENTIO, eadem die, eademque hora, qua ille desperato jam morbo supremum trahere spiritum Romæ cœpit, concreto hic repente sanguine, qui consueto miraculo jam efferbuerat, variataque ad ejus usque mortem liquecendi ratione, abundè satis innuere visus est, nostras illi saltem debere lachrymas, cui & ipse tam luculento sui sanguinis obsequio ne dixerim, an impedio? parentabat. Sequimur itaque, Sanctissime Præsul, quâ præire voluisti; tuisque à prodigiis funestilicet muneris exemplar, & omen accipimus. Verum ne inani, ac temporario tantum luctu defunctum prosequi videamur, en hic atratus adsum orator, non modo ut dolorem vestrum exaggerem, sed ut perennem quoad potero efficiam; Augustam scilicet illius Imaginem vestris inscribens animis, non mutuatis ab eloquentia, coloribus, sed nuda, ac simplici gestorum suorum narratione depictam. Quod equidem abundè consecuturum me spero si triplici illum magnarum Virtutum nexu ad Heroica formatum ostendero, CONSTANTIA nempe, qua semper sibi præsens, verèque suus: RELIGIONE, qua semper Cælo proximus, totusque Numinis, CHARITATE, qua semper sui immemor ac totus omnium: Hoc sanè fiet, ut INNOCENTIUS XII. triplici operum corona conspicuus, non minus Dignitate, quàm meritis verè Maximus, verè Pontifex, verè Optimus orbi pateat; Maximus quia suus, Pontifex quia Numinis, optimus quia omnium.

Nec miremini si recens ego à concionatorio suggestu, ac divinis potius, quàm humanis addictus literis ad id muneris inexercitatus accesserim: Si enim omnia in luctu squalida, squalenti etiam incultaque Oratione tantum prosequi Funus par erat.

Nihil difficilius homini, ut cum Seneca loquar, Principibus præsertim viris, quàm suum esse: quotus enim quisque illorum est, quem aut prospera non extollant, aut adversa non frangant, aut ardua inopinato occursum transversum non agant? Si nimium Fortuna arriserit superbo illicò fastu, & inani arrogantia tumidi nihil minus in seipsis quam sese noscunt; & quasi hominem jam exuerint, propemodum inter Numina censerì volunt: si verò nimium vel per ardua, vel per adversa Fortuna sæviat, ingruente veluti tempestate fracti amisso rationis clavo hæc illacque feruntur, nec sibi constant. Ea enim imbecillæ mortalitatis nostræ conditio est, ut quicquid insolens, quicquid immodicum vel præter spem, vel præter modum acciderit, insueto oneri impar difficilimè

limè ferat . Quanta itaque INNOCENTII gloria censenda est, qui utraque Fortuna major semper sibi præsens, semperque suus, nec ridenti unquam arrisit, nec iratae succubuit? Deo interim illum, vel inde à puero, velut Aquila pullum, utriusque ictibus exponente, ut omnia vel adversa, vel secunda, vel ardua irretorto despicere oculo assuesceret, ac talem sibi pararet animum, qualis universo Christiano Orbi, quem ejus humeris jam destinaverat, sustinendo sufficeret. Non ea mihi mensest, AA. ut vos per singula vitæ ejus momenta circumferam; nam quis præclara tot annorum gesta aut memoria assequi, aut oratione complecti posset? præsertim cum in ipso congesta videam quotquot dispersa miramur in aliis, & quæ divisa beatos efficiunt collecta habeat: plurima itaque, ne modum excedam, de industria prætermittam; reliqua libare potius, quàm exornare contendam, ut quantus fuerit INNOCENTIUS vel inde discatis, quòd nec se toto indigeat ut verè Maximus pateat. Age verò, si ejus primordia spectare volumus, quò ultra progredi, ut ejus tentaret animum Fortuna poterat, aut quid ipse fortius agere, quo invictum virtutis suæ robur ostenderet? Dederat quidem illa ANTONIO PRIGNATELLO (id enim nominis privato fuerat) dederat, inquam, ex ea nasci Familia, in qua nihil unquam mediocre, ac sine discrimine tot probati, quot geniti: scilicet ne ad tam magna ituro nobilissimi inter vos Generis deesset claritas. Dederat ex Ducibus Andriæ parem materni sanguinis amplitudinem, ut gemina Parentum gloria geminatis veluti stimulis ageretur ad maxima: Dederat eximias corporis, animique dotes, ac veluti virtutum semina, quo vel in puero excellere indolis specimen dignosci posset: cumulaverat demùm hæc omnia hæreditariis, ac perquàm amplis Minervini Principatus fascibus, divitiis, patrimonio; quo nulla deesse viderentur ad summos conatus opportuna subsidia; & ut verbo absolvam, quicquid illecebrarum, ac lenocinii Fortuna poterat in unum contulerat, fortasse ut irretiret, ac vinceret. At quid ad hæc INNOCENTIUS? numquid incautus blandienti succubuit? numquid subdola ridentis incitamenta ad libertatem, ac vitia deflexit unquam? Imò verò se ipso major, verèque suus eò usque hæc omnia infra se duxit, ut uni tantum servire modestiæ, virtutique coegerit: quantus enim in illo, quàm generosus vel inter maximas opes divitiarum despectus? quantus inter voluptatum illecebras integerrimi pudoris amor? quanta in sui corporis, animique cultu vel mixta modestiæ gravitas, vel gravitati humanitas, vel humanitati continentiæ, & honestatis significatio? planè ut affirmare liceat tanta fortunæ munera ad hoc unum illi profuisse, ut ejus animi virtus inter tot decorum ornamenta spectanda magis, & pulchrior sobolesceret. Nec alio sanè cultu, quàm splendido isto virtutum firmate innotescere primum Orbi debuerat INNOCENTIUS, ne ab inclyta majorum suo-

suorum vel gloria, vel institutione deflectere videretur; præsertim cum duos illos non sine Numine sibi datos numeraret Avunculos, magna sanctitatis nomina, ac geminum Urbis nostræ, nostrique sæculi ornamentum, Aloysium nempe, & Vincentium Carafam, alterum præclarissimi Casinensium Ordinis, alterum minimæ Societatis meæ Antistitem optimum, qui omnibus virtutum numeris absoluti eximiam ejus indolem ad Pietatem, ad Religionem, ad Innocentiam, de qua ipsi tam bene merebantur, excolerent; suisque veluti manibus ita effingerent, & efformarent, ut in supremo Ecclesiæ Solio, cui jam destinatum divino, ut ferunt, afflatus spiritu præsenferant jamdudum, & prædixerant, exponi meritò posset, & adorari.

Sed quid ego in his constantiæ suæ primordiis, ac velitationibus immoror, cum acrior fortunæ pugna justiore illi triumphum instruat? Viderat hæc Adolescentem optimum tot blandientis lenocinia animi sui firmitate superantem, & indignata se vinci, subito, quod sui moris est, in iram versa toto ut ajunt bello, totoque furoris sui apparatu pugnare iterum voluit, ut expugnaret: At quo impetu Deus bone! Si quicquid larga manu contulerat, tot inclyta familiæ decora, tot ornamenta antiquæ Dominationis, & gloriæ, veluti è Cælo tacta ita momento temporis eversa voluit, ut deperdito Minervini Principatu, distractis opibus, omnique censu in æris alieni solutionem dilacerato, saltem inter domus suæ ruinas iratæ cedere afflueret; sentiretque se infra privatam sortem ejus manu dejectum, cujus munere supra magnatum conditionem fuisse nuper videbatur. Quo quid gravius, per vestram fidem, quid molestius, quid magis Viro Principi intolerandum, præsertim cui præteritæ gustus felicitatis, præsentis ærumnæ sensum acueret, ac geminaret? Sed nusquam aliàs, si vera fateri volumus se ipso major, verèque suus apparuit INNOCENTIUS, cum ea pectoris, animique constantia sævientem hanc malorum procellam exceperit, ut ipsa quæ immiserat Fortuna suspiceret: Tam subitam enim, ac tam deplorandam domus suæ cladem aded erecta cervice pertulit, ut nihil Fortunæ iratus, uni Numini referret acceptam: hoc parum est: aded irretorto despexit oculo, ut nec sentire penitus videretur: hoc etiam parum: aded demum à se dissitam, ac prorsus alienam duxit, ut quamdiu vixerit ne meminisse quidem sit visus, nisi semel tantum, non ad doloris significationem, sed ad virtutis obsequium; cum enim hic Neapoli jam Purpuratus Antistes inter nos degeret, facta cum amicissimo sibi capite de Ecclesiæ suæ censu, illustri commemoratione: En, inquit, quanta in immeritum largientis Dei munificentia! duodeviginti millia annui redditus familiæ meæ ruina amiseram; tantumdem prorsus ex suo nunc Ærario reposuit mihi Numen; scilicet ut haberem à Sponsa, quæ frustra speraveram à Parentibus: Sed quan-
ta

ta quanta hæc sunt unis mecum Pauperibus servire par erit; nam
 quæ à Sponsa sunt dotes in filiorum jura cedere lex ipsa jubet.
 O vocem constantissimæ pietatis, veræque fortitudinis indicem,
 quæ nec amissis fractum, nec acceptis lascivientem ostendit! di-
 gnâ sanè, quam sibi posceret Roma, ut universo Christiano
 Orbi ipsa, quæ Caput est sanctiora funderet, & loqueretur ora-
 cula. Et habuit sanè Roma, sed si fas est dicere, serò nimis, ac
 tardius quam par erat: Ipso interim magnam terrarum partem
 diversis munerum officiis percurrente, ut suis veluti oculis quem
 recturus erat Orbem lustraret, & inclyta ubique constantiæ, vir-
 tutisque suæ figeret monumenta. Excepit enim illum ut Fidei
 Quæsitorem Melitenis Insula; & subito nodum obtulit, cui ve-
 rè ipso opus erat vel *Ædipo* ut extricaret, vel *Alexandro* ut
 scinderet: utrumque præstitit **INNOCENTIUS**, & scidit enim
 nodum, & extricavit tanta animi dexteritate simul, ac firmita-
 te, ut universus ille clarissimorum Equitum Ordo uni ipsi asser-
 tam tranquillitatem, splendoremque suum referentes ituram ad
 posteros memoriam excitarent, quo tanti Nominis, tantique me-
 riti fama non exolesceret. Excepit Pontificium Legatum Etru-
 ria; & jacta inter Italicos Principes discordiarum semina in maxi-
 mum, ni obsisteretur, evasura discrimen, tam acri, tam oppor-
 tuno consilio, solertique manu compescuit, ut ipse qui primus
 cesserat *Ferdinandus*, velut hominem è Cælo delapsum venera-
 retur. Excepit ad majora jam factum *Polonica Regia*; & quan-
 tam ibi excelsi, sibi que constantis animi laudem adeptus est vel-
 cum distracta Magnatum obsequia *Casimiro* tunc Regi concilia-
 ret; vel cum discissos à Romano Capite Antistites ad orthodo-
 xam unitatem adduceret; vel cum errantes à fide *Armenos* ad
 integerrimæ Religionis leges revocaret? quasi jam tùm ad Sum-
 mi Pastoris curam, quæ sibi debebatur, proluderet, qui dissi-
 patos tot ovium greges in unum undique ovile cogeret. Excepit
 demum suprema Christiani Imperii, ac *Leopoldi Cæsaris* Aula,
 quæ virum quâ ætate gravem, quâ Generis claritate conspicuum;
 qua gestorum suorum fama illustrem devenerata, omnia illi fau-
 sta, summa omnia, omnia, ut ita dicam, jam Purpurata jure
 merito acclamabat. Sed quis crederet, ubi summa expectabatur,
 ac propè tenebatur *Fortuna*, ibi nullam **INNOCENTIO** fuisse?
 nullam dixi? imò totam, sed infestam, sed iratam, sed ad extre-
 mum usque pugnacem: Etenim post tot exantlatos præ Christia-
 no nomine, ac dignitate labores; post tot in Ecclesiam, Roma-
 numque Senatum merita; post tot Pontificum splendida satis, ac
 speciosa suffragia, quippe qui ab *Urbano* inauguratus; ab **INNO-**
CENTIO inter Legatos adlectus; ab *Alexandro* ad altiora immissus,
 ab ipso demum *Clemente* in eo rerum, ac munerum fastigio con-
 stitutus; dum debitam promeritis lauream opperiri videbatur,
 Romam ex improvviso revocatus, ad extremos Italiæ fines pro-
 gredi

gredi coactus est ; eademque manu , qua & Regnorum , & ipsius nuper Imperii tot arcana , tot momenta tractaverat , Lycien-
sis Ecclesiae infulas , quasi industriae suae satis superque pares , re-
gendas accipere . Fuit hic invictissime Pontifex postremus irascen-
tis fortunae impetus , quo animi tui firmitatem arietare , ac deji-
cere conabatur ; sed fuit idem pulcherrimum , ac summum vir-
tutis tuae specimen , quo non modo adversa furentis arma , sed
& te ipsum vincere visus es . Qualis enim , Deus immortalis !
quantusque fuit triumphus ille , cum inter dolentis populi voces ,
inter amicorum querelas , inter convicia , quae tui causa in Fortu-
nam jactabantur , unus ipse quasi nihil in te illa peccasset , ere-
cta fronte , sereno vultu , animoque ad caelestem prorsus tran-
quillitatem composito infortuniis ipsis insultare videbaris ? tua
enim vox illa inter amicos fuit , ea te expetita dudum op-
portuni secessus otia caelestis muneris loco ducere , quo scilicet li-
berius aliquando & Caelo ipso , & te integro frui posses . O ani-
mum flecti nescium , ac plusquam triplici virtutis aere munitum !
cui tandem Fortuna ipsa tot victoriis domita , & arma penitus
cederet , & sese imparem fateretur ! & cessit quidem illa , seque
imparem professæ est ; dum in reliquum vitae spatium , quasi fir-
ma , stabilique pace composita , blandientis in morem , ea omnia
festinato obsequio in INNOCENTIUM contulit , quæ tamdiu
irata negaverat . Quam tamen ego pacem utpotè constanti , diu-
turnaque virtute partam , illustriorem qualibet victoria reputo ;
nam ubi hostis ex reverentia provocare non audent , plus est non
pugnare , quam vincere .

Verum enimverò non ea omnia pax ista abstulit , in quibus
animi sui firmitatem ostenderet INNOCENTIUS , & exerceret ;
nam si defuere in posterum adversa quæ vinceret , superfuere
tamen ardua quæ superaret . Qua quidem in re , ut quæ sentio
paucis complectar , hac una de causa duos inter se INNOCENTIOS ,
Undecimum videlicet , ac Duodecimum tam proximo dissitos in-
tervallo Deum voluisse existimo , ut ex arduis multa , quæ ille
verè optimus Ecclesiae profutura , afflante Numine conceperat ,
sed morte raptus non adhuc effuderat , Hic animi sui firmitate
ad maturitatem perduceret , & Orbi pareret : Eoque fieret ut
coactis veluti in unum copiis foederata virtutum agmina promove-
rent , & alter firmissima vitae suae Sanctitate , alter sanctissima
Firmitate conspicuus in unam ambo perfectissimi Pontificis Nor-
mam coalescerent , quæ cæteris in posterum exemplo foret . An
forsitan incerta proferre videor ? at ipsa certè amborum gesta lo-
quuntur . Noverat ille quantam Pontificio Nomini labem vel in-
ter blaterantes hæreticos , vel inter culpantes quandoque
Catholicos inussisset nimius Cognati sanguinis amor , & profusa
in Propinquos liberalitas ; eique malo opportunam ut faceret me-
dicinam jam animo conceperat suo , & documenta posteris dare
quæ

quæ sequerentur, & legem insuper ferre, quam non rescinderent. Dedit igitur quæ Orbis miraretur exempla, dum spectantissimum Nepotem suum in tanta voluit summi Principatus vicinia Privatum agere: sed vel pro rei, vel pro temporis difficultate cautior nulla demum sancire id lege tentavit. Hoc itaque noster præstitit INNOCENTIUS, qui excelsa secutus exempla & nulla tangi Affinium cura voluit, & manuram in posterum legem fixit, quam ne unquam refigerent universum Purpuratorum Senatuum in sua jurare verba enixè compulit. Noverat ille quantum commendationis & gloriæ Vaticanæ Aulæ adimerent venalia Pontificiæ Quæsturæ Munera, quibus ipsam non suo lumine proludi videbatur ad Purpuram: & ad omnem integerrimæ religionis curam intentus, jam statuerat prompta, fortique manu hanc labem eluere. Sed quod ille tam benè conceperat, quasi demandata sibi provincia Hic noster effecit; qui firmo, stabilique decreto, ut ostenderet se nonnisi virtutum, ac meritorum pretio impertiri Dignitates, reddito emptoribus ingenti auro, augustissimam illam Supremi Antistitis Regiam ea nota purgavit. Postremò, ne nimius in hac re videar, Noverat ille quam blando, personatoque ad risum vultu mortiferum oculis, animisque venenum infunderent publica Comædorum Theatra; & ut improbo, dulcique malo occurreret, nescio quid ingens conceperat animo, quo pestem illam à Fidei Metropoli eliminaret: veruntamen moderato prò tempore consilio contentus fuerat ea omnia per bacchanales etiam ferias damnata proscribere; sed opportunior alter successit INNOCENTIUS, qui inflexa firmitatis constantia, & damnata proscripsit iterum, & nequicquam populari licentia reclamante, Actores exegit, Theatra diruit, Aulas demum ipsas, & Atria disiecit, quasi adhuc parietes peccassent, quæ illi peccaverant, eademque severitatis censura & Histrionia, quæ placuerat, & saxa, quæ admiserant notanda essent. Quidni igitur post tot inconcussi pectoris documenta verè Maximum, verèque suum INNOCENTIUM dixerim, si per prospera, per ardua, per adversa, jactatus semper sibi præsens humanis affectionibus major emicere virus est, ac toto vertice supra fuit?

At ita sanè, si vera fateri volumus, supra humana omnia extare debuerat qui Pietate, qui Religione, qui incorrupta morum Integritate jam ad supera transtulerat animum, totusque Numinis erat. Et ò, quam ingens hic, quàm latè patens novæ iterum laudationis campus aperiretur in quo mea effundi, & exultare posset oratio, nisi in arctas temporis compulsus angustias ea cogeret vix verbo tangere, quæ in aliis & mirari, & exornare maxime possem? tangam itaque prout potero; sed quæ primum, quæ postremum hic tangam, cum tanto simul Virtutum numero mea obruatur oratio, ut à qua potissimum exordiri, & in qua tandem conquiescere possit ignorem? An præcoccem laudabo Adolescentis Pietatem, qui à Sanctissimis Avunculis omnem edoctus re-

B

ligio-

ligionem, ita cæteris ad christiana munera præire gestiebat, ut in Collegiis, ac Sodalitatibus nostri Ordinis, in quibus & pueritiam, & juventutem exegit, inter domestica virtutum exempla numeraretur? An adulti spectatissimam in animi sui cultu sedulitatem, qua olim factum ut ubique locorum, præsertim Florentiæ & Insularum honore, & Pontificia legatione conspicuus, quæ pedes adire templa, quæ publicas frequentare preces, quæ dissimulata Muneris maiestate nocturnis populi flagellationibus immisceri non erubesceret? An ejusdem jam Principis, jam purpurati Modestia, Frugalitas, Temperantia, quem scilicet non puderet pannosis sub purpura tegi vestibus quod plura superessent quæ in pauperes erogaret? qui ea tantum gulæ tribueret, quibus non pompæ, non speciosæ ventris insanix, sed uni corporis necessitati serviret? qui ea demum domi suæ suppellectilis ornamenta vellet, quæ honoris gradus, non quæ fastus ambitio polceret; tatis superque ornatas ædes prædicans, quas una Numinis gloria, & integra domesticorum disciplina commendaret? At leviora sunt ista quam ut in summæ religionis Principe velut rara, velut excelsa mirari debeam: Majora certè supersunt, quæ vestram sibi, meamque prædicationem jure merito vendicant. Quantum enim supra communem hominum sortem reputandum est, quod INNOCENTIUS inter tot diffusa Nationum ingenia, inter tot licentioris Aulæ incitamenta, & sæculi lascivientis lenocinia, ea qua erat & rerum copia, & corporis robore, & formæ venustate spectabilis, tantæ semper, ac tam sollicita Continentiæ, & Castimoniæ cura per integram ætatem vixerit, ut difficillimam hanc in viro Principe laudem sit assecutus, ut esset scilicet Pudicus, & crederetur? quod sanè etsi ubique gentium omnino rarum, Romæ tamen pro miraculo propemodum habendum est, oculatissima nimirum Urbe, omnium gnara, nihil reticente, ac semper in altiori fortuna deteriora quæque vel fingente, vel suspicante: numquam enim tantæ sibi laudis præconium asserere potuisset INNOCENTIUS, nisi & agendi cautione, & loquendi modestia, & oris totius verecundia, quæ undique pudicitiam spiraret, venenatis livoris oculis omnem vel fingendi, vel criminandi aditum præclusisset.

Age verò quanta in ipso, quàm officiosa, quàm pia summi Numinis reverentia? quanta in ejus cultu Vigilantia, Sanctitas, Sollicitudo, Munificentia? quanta & in ore majestas, & in animo religionis sensus, & in præcordiis ardor, vel cum Privatus ad aras faceret, vel cum publico ritu celebraret solemnità? Vidi ego AA. vidi illum dum Romæ eram (nec temperare lachrymis potui) cum in humeros elatus ad Pontificia peragenda sacra procederet, tota mente nedum toto vertice supra homines assurgentem; procero corpore, augusta fronte, oculis dulci quadam severitate nitentibus, totoque vultu ad modestiæ, & gravitatis

nor.

normam composito ; aurato insuper Syrmate , ac distincta gemmis Tiara insignem , verè Vicariam in terris Numinis majestatem referre : eoque spectaculo veluti cælesti quadam scena incredibili & voluptatis , & venerationis sensu perfusus , en , ajebam , quàm benè conveniunt , & in una sede morantur Majestas , & Numinis amor ! quam benè corpori respondet animus , & animo vestis ! par enim erat ut qui jam animo per tot virtutum experimenta Deum induerat , Deum pariter sublimi corporis habitu , ac dignitate referret : ò Numen ! Verumtamen non omnes Numinis partes hac una illum vel Pietate , vel Majestate implere dixissem , nisi etiam iratum referre nosset , & sua , cum res posceret , in peccantes torquere fulmina . At quis in hac parte vel animo , vel manu promptior INNOCENTIO ? qui ad omnem Justitiæ legem factus , unique semper Cæli normæ addictus , nullibi unquam grassari scelera passus est , quin sua veluti fulmina diligent manu immitteret . Vidit Romæ Privatorum quandoque jura per summam injuriam à Potentioribus opprimi , qui gravissimo alieno ære contracto , nec de minima quidem solutionis cura solliciti Creditorum suorum lachrymis insultare videbantur ; dum interim illi emptis veluti ære suo ærumnis , & paupertate non sua premerentur : Exarsit graviter æquissimus justitiæ vindex , & ut injustæ amborum sorti succurreret jussit illic ipsa Principum jura in privatorum commoda cedere ; ut & illi gravissimo debitorum onere , & isti indebitis mæseriis levarentur : nec ante desistit quia sua jussa & rata viderit , & perfecta . Vidit effronti quadam impudentia non jam occultè , ac furtim in sola domorum penetralia , sed in ipsa propemodum Judicantium Fora Munerum licentiam irrupisse , quæ & Justitiam venalem faceret , & legum corrumpere innocentiam : Exarsit , & in hæc Sanctissimi Juris dehonestamenta ne dixerim an adulteria ? tam acri damnationis Diplomate , tantisque dirarum comminationibus investus est , ut ex altissimo illo suæ Dignitatis veluti Cælo verè fulmina non verba jacere visus sit . Vidit in ipsa etiam Templorum adyta , simulata Religionis imagine , theatralem quandam insiluisse cantionum lasciviam , qua musica hymnorum solemnitas consuetis in scena modulis canerentur ; solerti scilicet humani hostis commento , ut inter ipsa sacrorum mysteria , & supplicantium Deo vota , audita olim fabularum obscœnitas supplicantibus ipsis rediret in mentem : Exarsit integerrimus religionis assertor , & ut hanc animorum pestem à sua saltem Roma , utinam & hinc ! prorsus eliminaret , excussio censuræ fulmine cavit in posterum ne ullæ in solemnibus cantiunculæ præter sacra Davidis carmina , compositis ad Christianam pietatem numeris canerentur . Sic ille uni semper addictus Numini , per Fora , per Tempia , per Domos ipsas sollicitudinem , curamque suam circumferebat , ut omnia sine labe pura ubi Deo adduceret .

Quid itaque mirum , si ut par pari redderet , tantæque integerrimi Viri industriæ responderet Deus ea demum , & quidem rara , ac splendida intra sui Pontificatus fines liberali manu concluderet , quæ ad plura illustranda sæcula suffecissent ? tanta enim , actam magnifica , si vera perpendimus , in hanc extremam deficientis sæculi periodum congesta vidimus , ut si quis mente pervolvat , non decennium , sed ævum putet . Quantum enim commendationis , & gloriæ suo nomini afferet , quod ipso Ecclesiæ clavum moderante , cum totus propemodum Christianus Orbis iratis bellorum fluctibus agitaretur , placidissima ex improvviso Tranquillitas , & alta Pax , cum minimè speraretur effulserit ? Et quod caput est , eò illustrior , ac miranda magis effulserit , quod nullo nisu , nullo minarum impetu , nullis agitationum conatibus , sed sola vel mandantis , vel exhortantis voce sit parta : quasi verò demandata sibi à Christo Salvatore provincia , dormienti similis imperaverit ventis , & Pax emerferit : quo sanè factum ut non humana , sed divina prorsus opera , imò ex ipso Dei sinu ad Pontificis sui vota in nos effusa credi merito debeat , unique ipsi quanta quanta est acceptam referre cogamur.

Quantus , (in nullo enim immorari decrevi , sed cuncta cursim raptimque delibo , ne præscriptas temporis leges præteream) Quantus inquam , novæ laudationis & gloriæ accedit cumulus , quod Lutharana Hæresis , pestis nempè illa , ac furiosa animorum Erynnis post tot illatas romano nomini clades , post tot insiicta orthodoxæ fidei vulnera , post obduratam per duo propè sæcula rebellionis audaciam , tandem quasi invenisset aliquando cui manus daret , in Serenissimo Saxonie Duce , hoc est in suo olim primævo capite ad INNOCENTII pedes acciderit ? & quod maximè mirum est , inter illos ipsos ad quos venerabunda acciderat pedes Polonicum sibi Diadema & invenerit , & firma , fidelique manu aptaverit ? ita scilicet satagente Divini Numinis Providentia , ut ipsimet intelligerent Eterodoxi , Romana Dogmata non tyrannicam animorum servitutem , ut perperam effutire consueverant , sed veram esse ingenuæ libertatis tesseram , verique imperii documentum ; cum etiam Augusto ipsorum Principi ad Romani Antistitis pedes accidisse Regnasse fuerit , & in Coronæ authoramentum cesserit ejurata perfidia.

Quanta iterum splendidi nominis , novæque laudis accessio , quod magnus ille Moschorum Dynastes & bellica insignis gloria , & aucto nuper imperio jam timendus ; licet religione non minus quàm regionibus à Roma dissitus , integerrima tamen , sanctissimaque INNOCENTII fama permotus vel deposita , vel sequestrata barbarie ornatissimam illi legationem destinaverit , qua & Numinis majestatem in sua veluti Imagine adorare videretur , & exquisitis sibi muneribus promereri ? & quod maximè rem exaggerat , id egerit non avitæ , errantisque fidei suæ odio , quam ejurare piaculum

om.

omnino duceret , sed sola tanti Nominis reverentia , & excelsa Pietatis specie , quam in tanto Hierarca venerabatur . Quo sanè patuit quantum Ecclesia , quantum orthodoxa Religio suo deberent Innocentio , qui intacta morum suorum Sanctitate , etiam ab hoste venerationem illis , & obsequia conciliaret.

Postremò , quantum augusti decoris additamentum , quod Magnus ille imperio , sed major pietate morum Etruriæ Dux hoc ipso lustrali criminum anno , qui ultimus INNOCENTIO fuit , Romam dissimulata Majestate peregrinari voluerit , quo tanti viri & Sanctitatem coram intueretur , & intimo frueretur alloquio & expetito diù satiaretur aspectu ? Novi equidem , Sereniss. Princeps , tuum illum ad Urbem accessum triumphi loco fuisse ; quamvis enim privato habitu Principem occultare conabaris , Excelsæ tamen frontis , Regiique oris Majestas ita se se prodebat , ut inter affluentium populorum plausus , inter Purpuratorum gratulationes , inter Cælitum ipsorum gaudia , non peregrinando incedere videreris , sed triumphando . Novi quanta gestientis animi lætitia perfundereris vel cum Augustis Apostolorum liminibus Augustus ipse affusus procumberes ; vel cum Sacros Divorum invisens cineres , quibus jam tanta donaveras , gratias simul ageres , & acciperes , vel cum in Canonicorum Senatum adscriptus linea indutus veste Servatoris effigiem plaudenti populo venerandam exhiberes , coæquatus nempe in hac parte Cæsaribus , cum id honoris officium nonnisi Carolo primum V. Uladislao deinde Poloniæ Regi tributum olim historiæ referant : sed quod maximè votorum tuorum summam implevit hoc unum fuit , INNOCENTIUM vidisse , INNOCENTIUM adorasse , INNOCENTIO profusis uberim lachrymis procubuisse : tanta enim virtutum ejus , ac Sanctitatis imago animo tuo oborta est , ut demortui postmodum Cor amplissimi muneris loco tibi posceres , ut auro , gemmisque ornatum inter sanctiora Regiæ tuæ decora collocares . Quod quidem tanti Principis divinarum rerum equè ac humanarum peritissimi de INNOCENTIO judicium præ summa laudum ejus coronide habendum est ; numquid enim addicta aded venerationis officia vel viventi , vel emortuo tribuisset , nisi conjectis in intimum illius animum oculis , ipsa propemodum Pietatis manu elaboratum , Totumque Numinis perspexisset?

Sed jam publica Populorum vota exprobrare mihi videntur quod suum sibi quæ Principem , quæ Antistitem , quæ Parentem hucusque negaverim , eumque vel uni Sibi , vel uni Numini addixerim cum totus omnium fuerit . Audio : nec sane pœnitet quod in extremam usque orationis meæ partem , hanc INNOCENTII laudem , quæ fortasse prima videbatur , distulerim ; Nam quæcumque ille excelsa , Magnifica , vereque Regia vel in Pauperum , vel in totius Reipublicæ commoda , & ornamenta confecit ; quo magis communem hominum sensum , & expectationem superasse

videntur , eo minus ascitos eloquentiæ colores expetunt , nec indigent oratore cum per sese ipsa loquantur . Quid itaque vel tanto Viro , vel tanta ejus munificentia , vel vestra dignum expectatione hic eloquar ? Hoc unum sanè , in quo omnia velut in arctum contracta & complecti mihi videor , & in bono lumine collocare ; INNOCENTIUM nempe XII. non sibi , sed Orbi natum Charitati semper vixisse , Charitati omni auro litasse , Charitati immori voluisse . Quidni ita , si plusquam quadragies centena milia vel in publicis molibus excitandis , vel in Pauperum miseriis erigendis impendisse dicatur ? Opposita videlicet , si fas est dicere , Midæ sorte ; si enim illi , ut olim fingere fabula aulæ est , insigni rapacitatis , & avaritiæ portento , & lapides , & panes , & quicquid manu contrectaret abibat in aurum suis tantum commodis , seu verius incommodis profuturum : INNOCENTIO contra , perpetuo charitatis miraculo quicquid opum , quicquid auri veniret in manus illicò vel in operum lapides , vel in pauperum panes , vel in publica populorum commoda commutabatur . Nec alium ego testem , quàm eadem ipsius gesta hic invoco , cum & quæ fecerit , & ea etiam quæ non fecerit præclara id , plenaque voce loquantur . Percurrite animo , si minus oculis , tot Operum , tantasque moles , quas ille vel Antii , vel Centumcellis , vel in ipsa Regina Urbium Roma profuso ære confecit ; an non ista tantarum rerum molimina animo vestro stuporem injiciunt ? at quid potissimum in his miramini ? an excelsam operum magnificentiam , & Majestatem , qua ipsorum Cæsarum vel equasse , vel superasse aliquando conatus visus est ? an in iis excitandis celeritatem , qua eorum plurima intra biennii fines ad coronidem usque perfecta , scenarum more , imò verius portenti instar enata potius , quam constructa visa sunt ? an postremò opportunam eorum utilitatem , & commoda , quippequæ non ludis ut olim Theatra , non Cineribus , ut Mausoleæ ; non populi lascivientis licentiæ ut Circi , Metæ , Naumachiæ , cæteraque id generis vana nomina ; sed vel excipiendis Pauperibus , vel servandis populo mercibus , vel juri dicendo , vel tutæ Navibus stationi parandæ destinata surrexerint ? benè omnia ; singulorum enim consideratio vestram jure merito sibi poscit commendationem , & laudem : At ipse , liceat fasso loqui , quæ maximè in illis miror non sunt augusta illa quæ video , sed quæ non video . Attollite oculos , per vestram fidem ; omnia quaquaversum circumspicite , ac perlustrate , num quis erexerit hæc tanta rerum molimina perlegitis ? numquid aliquod vel sui nominis , vel sui stemmatis insigne præstat ? Apage verò ; dehonestamenta enim ista , non ornamenta domorum esse , INNOCENTIUS duxit : hæc illorum inanis gloria , imò verius speciosa insania est , qui sua sibi tantum , ac sese curant ; at ipse qui non sibi , sed orbi natum se noverat , ita omnia in aliorum commoda cedere , ita se , ita sua uni tantum Rei publicæ servire voluit , ut ne nomini quidem suo

suo servirent ; quo tamen factum ut augusta illa munificentiae suae monumenta eo illustriora assurgerent , quo nuda magis , ac sine nomine ; summæque laudis loco aptari INNOCENTIO possit quod olim ille cecinit.

Mire Opifex quod tu fecisti sit licet igens,

Quod non fecisti plus ego miror opus .

At quæ tandem deficiente jam tempore , deficiente voce hic dicam de profundissima illa , ac propemodum divina in suos Pauperes charitate , quæ vel utramque vel sanè potissimam laudationis ejus paginam facere debuisset ? quæ dicam Deus immortalis ? Dicam sanè ingentem hanc sui Nominis laudem consultò hùc usque me distulisse ut extremum orationis meæ exitum ea Charitatis commendatione veluti corona redimirem , qua & ipse extremum vitæ suæ exitum ad immortalitatem exornavit : secum enim natam , secum adultam , nunquam tamen senescentem , ita sibi morienti vivam , spirantemque adstare voluit , ut uni ipsi , cui jam dederat omnia , quicquid post omnia superesse videbatur , lectum , vestes , interulam , animam quoque ipsam , ut ita dicam , moribunda voce legaverit : an non itaque verè omnium , qui non modo aliis vixit , sed ne suus quidem mori voluit ? Dicam unos illum inopes utpote Christi Sanguine sibi junctos , suos sibi Liberos , Nepotes , Affines , uno verbo sua esse omnia voluisse : & ut firmissimo assereret testimonio quanti faceret , unis ipsis mirante Orbe , plaudente Cælo , ipsa præ gaudio Charitate gestiente , mansurum in posterum Principatum instruxisse , in quo si molem spectes ad inhabitandum erectam , verè Regiam dices : si diurni cultus normam , & institutum , ad delicias usque productum miraberis : si annui census rationem ac summam , non minus quadraginta millibus romani æris in annos singulos stabilitam invenies : Tanti stetit INNOCENTIO suus in tam nobiles Nepotes amor , & in exornanda Paupertate sollicitudo . Dicam postremò illum tantum auri , tantum argenti in cujusvis generis inopes per integrum vitæ suæ cursum pleno , ut ajunt , alveo derivasse , ut si quis INNOCENTIUM simillima animo suo Imagine spectandum Orbi exhibere vellet , non alia prorsus aptiori posset , quàm una illa , qua olim Stasirates Alexandrum fingere destinaverat ; Ingenti scilicet Simulacro quod altera manu non Urbem , sed universam quaquam patet Ecclesiam sustentare , ac regere videretur , ex altera inexhaustum auri flumen emittere , è cujus unda Peregrini , Debiles , Pupilli , Viduæ , miseri demum omnes , & erumnosi ad delicias usque suas haurirent , ac biberent . Sed quid ego tanti viri munificentiam flumini comparo cum Mare fuerit ? Fluviorum enim cursus unius Regni , aut Regionis fines vix unquam videntur excedere : mare verò in quoslibet terrarum sinus effusus , omnia suis fluctibus alluit , & circumplectitur . Quidni igitur INNOCENTIO charitatem mare dixerim , qui non una tantum Roma ,
non

non una contentus Italia , sed universum animo comp lexus Or-
 bem opportuna prò tempore suæ largitatis subsidia in H iberniam ,
 Agliam , Scotiam quò Catholici stabilirentur immisit ? immisit in
 Gallias,quò extorresè Britannia Fidei Præcones alerentur : immisit
 in Hungariam , Poloniam, Germaniam , quò pugnantium olim pro
 Christiano nomine Militum vel vulnera foveret , vel debilitatem
 erigeret ; immisit demum in extremos ipsos remotissimi orientis fi-
 nes, quò Fidei lumen auri sui præeunte fulgore clarius ethnico-
 rum oculis coruscaret . Nec suam ille , nostramque Neapolim , cui
 spiritum , vitamque suam debere se noverat tantorum munerum
 expertem voluit , in hanc enim , si vera fateri volumus , penitiores
 beneficentiæ suæ sinus effudit , vel cum Pauperibus ornamenta
 suæ Domus , ac pretiosam addiceret suppellectilem ; vel cum Pe-
 stilentia tactos immisso ingenti auro reficeret ; vel cum hæredita-
 rios Patrimonii sui proventus redimendis in posterum captivis lega-
 ret ; vel cum Antistitum spolia donaret Ecclesiis ; vel cum labo-
 ranti vestræ Urbis Annonæ tot millia quæ sibi debebantur liberali
 manu remitteret . Per omnia prorsus Mari similis , in quod flu-
 mina ad hoc unum influunt, ut Orbi reddat ; nec sua utitur im-
 mensitate , nisi ut omnibus pateat , & aliorum commodo ser-
 viat .

Ita ille inter nos vixit cum diù vixit : sed cheu ! vixit , in-
 quam , non adhuc vivit . Hoc uno equidem de nostra omnium for-
 te non benè meritus , quod tandem obiit : etenim quò pleniori
 charitatis officio nobis non sibi vixerat , ed acerbiori doloris sen-
 su nobis , non sibi emori visus est . Et nobis sanè non sibi
 obiit , qui Terris ereptus jam Superis vivit , suoque Cæloquod
 gestienti nuper manu omnibus aperuerat insertus est ; fortasse ne
 iterum claudere cogeretur quod diù semper animis , votisque no-
 stris apertum vellet . Vivit itaque Cælo , qui terris tamdiù vixe-
 rat , & charitate ducente præire voluit qua sequamur . Hoc ante-
 acta illius merita nobis innuunt : hoc placidissima mentis , animi-
 que tranquillitas qua diem clausit : hoc patrata quædam , si fas est
 credere , ad ejus cineres mira , quæ fama profert . At mihi prò in-
 genti satis miraculo , imò pro omni est quodd **INNOCENTIUS XII.**
Constantia Maximus , Religione Pontifex , Charitate Optimus ,
verè Suus , verè Numinis , verè Omnium Vixerit.



INSCRIPTIONES IN APPARATU Ejusdem Funeris.

I

INNOCENTIO XII. PONTIFICI MAXIMO

EX GENTE PIGNATELLA HUIUS AMPLISSIMÆ URBIS PATRICIA ,

ET NOBILISSIMA .

QUI CUM PRÆCLARAM INDOLEM , ET INGENIUM

OPTIMIS DISCIPLINIS , ET ARTIBUS EXCOLUISSET ,

ROMAM , UBI PUER ANTEA FUERAT ERUDITUS ,

**ADULTA JAM ÆTATE REVERSUS , ET MUNERIBUS ADMOTUS
URBINI PROLEGATUS , MELITÆ QUÆSITOR FIDEI , ET VITERBII GUBERNATOR ,
DEMUM NUNCIUS PRIMO IN HETRURIA , MOX APUD POLONOS , ET APUD GERMANOS**

EGREGIAM PER TRIGINTA FERE ANNOS APOSTOLICÆ SEDI ,

EXIMIA SEMPER FAMA , ET GRATIA APUD OMNES ,

NAVAVIT OPERAM .

IN URBEM REDUX AD ECCLESIAM LYCIENSEM , QUÆ ILLI A CLEMENTE X.

FUERAT COLLATA , MIRA ANIMI CONSTANTIA , ET MODERATIONE PROPECTUS ,

**AC NON MULTO POST AD MUNUS SECRETARII S. CONGREGATIONIS
NEGOTIIS EPISCOPORUM , ET REGULARIVM PRÆPOSITÆ REVOCATUS ,**

EXINDEQUE PONTIFICIO CUBICULO PRÆFECTUS ;

AB INNOCENTIO XI. CARDINALIS CREATUS ,

EX EPISCOPATU FAVENTINO , ET LEGATIONE BONONIENSI

AD ARCHIEPISCOPATUM NEAPOLITANUM , ET EX HOC

AD ECCLESIAE UNIVERSALIS REGIMEN FUIT EVECTUS ,

CUI SANCTE , ET FELICITER PRÆFUIT ANNOS IX . MENSES II . DIES XV .

CATHO-

II.

CATHOLICÆ VERITATIS CUSTOS , ET MAGISTER
RENASCENTES PRAVARUM OPINIONUM ERRORES
APOSTOLICA CENSURA CONFIXIT;
ET DISCIPLINÆ ECCLESIASTICÆ VINDEXT
QUIDQUID IN MORES , AC INSTITUTA CLERICORUM , ET REGULARIUM
CONTRA SACRAS MAJORUM REGULAS IRREPSE-
RAT SANCTISSIMIS DECRETIS CORREXIT .

III.

BELLUM SACRUM ADVERSUS TURCAS
TAM PROSPERE A FOEDERATIS PRINCIPIBUS GESTUM
ET TANTA CUM CHRISTIANI NOMINIS GLORIA
SUB IPSO CONFECTUM
TRANSMISSIS IN GRÆCIAM QUOTANNIS
MAGNA CUM MILITUM MANU TRIREMIBUS
ALIISQUE SUBSIDIIS LIBERALITER JUVIT .

IV.

AD AUGENDUM IN VINEA DOMINI NUMERUM OPERARIORUM,
QUI GENTIBUS , QUÆ SEDENT IN TENEBRIS,
ET REGIONE UMBRÆ MORTIS,
EVANGELICÆ PREDICATIONIS LUCEM
AFFERRE POSSENT;
APOSTOLICA LARGITATE INGENTEM AURI VIM
COLLEGIO DE PROPAGANDA FIDE DONO DEDIT .

V.

INTELLIGENS SUPER EGENUM , ET PAUPEREM
IN PALATIO LATERANENSI HOSPITIUM APERUIT
PRO INVALIDIS;
ET ORPHANORUM PATER , AC TUTOR
PUEROS INOPES , ET VAGOS IN AMPLA DOMO AD ID EXTRUCTA RECEPIT,
UT ALERENTUR , ET IN PIETATE CHRISTIANA,
AC IN OPIFICIIS INSTITUERENTUR .



VI.

BRITANNORUM, ET HIBERNORUM INOPIAM
QUI OB INVICTAM IN RELIGIONE CATHOLICA CONSTANTIAM
FORTUNIS OMNIBUS EXUTI
A PATRIA EXULARE SUNT COACTI,
ET AMANTISSIMIS OFFICIIS APUD ALIOS,
ET SUAMET LIBERALITATE SUBLEVARE NON PRÆTERMISIT.

VII.

OBLITUS DOMUM PATRIS SUI
UT IMMACULATUS ESSET
CARNEM, ET SANGUINEM NON RESPEXIT;
ET LEGE LATA
NIMIS EFFUSUM ERGA CONSANGUINEOS AMOREM, ET STUDIUM
IN SUMMO SACERDOTIO COERCUIT.

VIII.

AUGUSTUM SAXONIÆ DUCEM, ET UNUM EX IMPERII SEPTEMVIRIS
CUJUS MAJORES SUPERIORI SÆCULO
PRIMI IN GERMANIA A RELIGIONE CATHOLICA DEFECERANT,
IN ROMANÆ ECCLESIAE COMMUNIONEM RECEPIT,
AC IPSIUS ELECTIONEM IN REGEM POLONIÆ,
PACIFICATIS PROCERUM AB ILLA DISSIDENTIUM ANIMIS, RATAM HARUIT.

IX.

OPPORTUNE, ET IMPORTUNE OBSECRANDO,
AC PLURIES OB ID INDICTIS ECCLESIAE UNIVERSAE
PUBLICIS SUPPLICATIONIBUS,
CHRISTIANOS PRINCIPES DIUTURNO, ET ACERBISSIMO BELLO
INTER SE DIGLADIANTES
AD PRISTINAM CONCORDIAM REVOCAVIT.



UT

X.

UT EXPEDITIUS, ET SANCTIUS
JUS SUUM UNICUIQUE REDDERETUR,
PLURA IN JUDICIIS EMENDAVIT,
AC EX INTEGRO SANXIT;
ET UT JUDICES IN OFFICIO CONTINERET,
FACILEM SE ADEHNTIBUS ETIAM PUBLICE EXHIBUIT.

XI.

AQUAS EX FONTIBUS FORI CLAUDII
A TRAJANO CÆSARE DERIVATAS,
ET INJURIA TEMPORUM INTERMISSAS, DILAPSASQUE,
NOVO AQUÆDUCTU, A FUNDAMENTIS EXTRUCTO,
PER VIGINTI, ET AMPLIUS MILLIA PASSUM,
AD INCOLARUM, ET NAVIGANTIUM COMMODUM
CENTUMCELLIS RESTITUIT.

XII.

ANTI PORTUM A BARBARIS
ANTE PLURA SÆCULA EVERSUM, ET RUDERIBUS OBSTRUCTUM,
OPPORTUNIORI LOCO EFFOSSUM,
AC AGGERIBUS ADVERSUS MARIS ÆSTUS MUNITUM,
AD PRÆTERNAVIGANTIUM CONFUGIUM
ITERUM APERUIT.

XIII.

AMPLISSIMIS ÆDIFICIIS
PARTIM ABSOLUTIS, ET RESTAURATIS, PARTIM A FUNDAMENTIS EXTRUCTIS
MAJESTATEM URBIS MIRIFICE AUXIT,
EX QUIBUS VEL PRÆGIPUUM, FORUM AB EJUS NOMINE
INNOCENTIANUM APPELLATUM, IN QUO NEGOTIA, AC LITES
COMMODIUS PERTRACTARI A CAUSIDICIS, ET A LITIGATORIBUS,
ATQUE EXPEDIRI A JUDICIBUS POSSENT.

VA1
1546216